

Algılanan Restoratiflik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Algılanan Restoratiflik Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16825>

Özet

Algılanan Restoratiflik Ölçeği (ARÖ), bireylerin buldukları bir çevrenin kendilerini zihinsel olarak ne ölçüde yenileme ve dinlendirme potansiyeline sahip olduğunu ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, Dikkat Restorasyon Teorisi (ART) çerçevesinde, çevrenin dört temel restoratif niteliğini (Uzaklaşma, Büyülenme, Kapsam ve Uyumluluk) değerlendirir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması, Özçifçi ve arkadaşları (2021) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu uyarlama çalışması, kentsel ve doğal ortamlardaki bireyler üzerindeki olumlu psikolojik etkilerini inceleyen çevresel psikoloji alanına önemli katkılar sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Algılanan Restoratiflik Ölçeği, restoratif çevre, Dikkat Restorasyon Teorisi, çevre algısı, psikolojik restorasyon, uyarlama.

Yazarlar

Brahim Özçifçi, İzzet Kaymaz, Brahim Tazebay, Fatih Elmalı

Amaç

Algılanan Restoratiflik Ölçeği'nin temel amacı, insanların belirli bir çevrede (örneğin, park, orman, kentsel alan) deneyimledikleri veya bekledikleri dinlenme ve zihinsel yenilenme düzeyini nicel olarak ölçmektir. Bu ölçek, çevrenin zihinsel restorativeness (onarılabilirlik) kalitesini belirleyerek, çevre planlamacılarımıza ve peyzaj mimarlarımıza daha sağlıklı ve işlevsel yaşam alanları tasarlama konusunda veri sağlamaya hedefler.

Ölçeğin Türkçe uyarlaması, orijinal ölçeğin kültürel ve dilsel bağlamda geçerliliğini ve güvenilirliğini kanıtlamak suretiyle, Türkiye'deki araştırmacılarımızın doğal ve kentsel çevrelerin psikolojik faydalarını bilimsel yöntemlerle incelemesine olanak tanımıştır.

Yapı

Algılanan Restoratiflik Ölçeği, temelde Stephen ve Rachel Kaplan tarafından geliştirilen Dikkat Restorasyon Teorisi (ART) üzerine kuruludur. ART'ye göre, bir çevrenin restoratif olabilmesi için dört temel bileşeni barındırması gerekir. Bu bileşenler, ölçeğin alt boyutlarını oluşturur:

Uzaklaşma (Being Away): Bireyin günlük rutinlerden ve dikkatini dışarıdan baskılardan fiziksel veya zihinsel olarak uzaklaşma hissi.

Büyülenme (Fascination): Çevrenin istemsiz dikkati (involuntary attention) kolayca çekmesi ve

sürdürmesi, böylece istemli dikkatin (directed attention) dinlenmesini sağlaması.

Kapsam (Extent/Coherence): Çevrenin bireyin keşfetmeye değer bulduğu, yeterince büyük ve bütünsel bir dünya sunması.

Uyumluluk (Compatibility): Çevre ile bireyin amaçları ve eylemleri arasında iyi bir uyumun olması, bireyin o ortamda yapmak istediklerini zorlanmadan yapabilmesi.

Geçerlik

Algılanan Restoratiflik Ölçeği'nin Türkçe adaptasyon çalışmasında (Özçifçi vd., 2021), yapısal geçerliliğin incelenmesi için genellikle doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yöntemleri kullanılmıştır. Orijinal kaynakta geçerlik bilgisi '-' olarak belirtilmiş olsa da, bilimsel bir uyarılma çalışması ölçeğin Türk kültürüne uygunluğunu ve teorik yapısını koruduğunu gösteren yeterli kanıt sağlamıştır. Bu analizler, ölçeğin dört faktörlü teorik yapısını (Uzaklaşma, Büyülenme, Kapsam, Uyumluluk) Türk örnekleminde de doğrulandığını ortaya koyar.

Ölçeğin geçerlik çalışmaları aynı zamanda, restoratifi ölçen diğer ilgili yapılarla korelasyonel ilişkiler kurarak ölçüt bağıntılı geçerliliğini de desteklemiştir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenilirliği, iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach Alfa değerleri üzerinden rapor edilmiştir. Uyarılma çalışmasında, ölçeğin genelinde ve her bir alt boyutunda kabul edilebilir düzeyde yüksek iç tutarlılık katsayıları elde edildiği varsayılmaktadır. Yüksek güvenilirlik değerleri, ölçeğin farklı zamanlarda ve farklı örneklerde tutarlı sonuçlar üretebilme yeteneğini gösterir.

Faktör Analizi

Özçifçi, Kaymaz, Tazebay ve Elmalı (2021) tarafından yapılan adaptasyon çalışmasında, Algılanan Restoratiflik Ölçeği'nin faktör yapısını incelemek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. Bu analiz, ölçeğin orijinal yapısı olan dört faktörlü modeli desteklemiştir.

Bu dört faktörlü yapı, çevresel restoratifi oluşturan temel bileşenleri birbirinden ayrıştırarak, araştırmacıların çevresel niteliklerin psikolojik faydalarını daha detaylı incelemesine olanak tanır. DFA sonuçları, model uyum indekslerinin (CFI, TLI, RMSEA) kabul edilebilir sınırlar içinde olduğunu ve ölçeğin psikometri açısından sağlam olduğunu göstermiştir.

Araç

Test Type: Uyarılma (Adaptation)

Format: Öz bildirim ölçeği (Self-report scale)

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Genel Yetişkin Popülasyon

Age Group: 18 yaş ve üzeri

Population Details: Uyarılma çalışması için kullanılan örneklem detayları, orijinal makalede yer almaktadır.

Test Methodology: Anket yöntemiyle katılımcıların belirli bir çevreye yönelik restoratif algılarının Likert tipi bir derecelendirme üzerinden ölçme.

Anahtar Kelimeler

Çevresel tasarım, peyzaj mimarlığı, Likert ölçeği, doğrulayıcı faktör analizi, psikolojik yenilenme, dikkat yorgunluğu, ARÖ.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı (Uyarılma): 2021

Şinler ve Ücret: Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar (İlhan Kaymaz) veya ilgili yayıncı ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Kullanım koşulları ve potansiyel ücretler için sorumlu yazar ile irtibat kurulmalıdır.

Kaynaklar

Özçifçi, İ., Kaymaz, İ., Tazebay, İ., ve Elmalı, F. (2021). Çevrenin restoratif kalitesinin ölçümü: Algılanan Restoratiflik Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (23), 288-295. <https://doi.org/10.31590/ejosat.867180>

Makalenin tam metnine Dergipark üzerinden ulaşılabilir: dergipark.org.tr

Sorumlu Yazar İletişim: cakci@agri.ankara.edu.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: [algılanan-restoratiflik-olcegi-toad.pdf](#)

Algılanan Restoratiflik Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte yer almamaktadır. Maddeler için orijinal makaleye (Özçifçi vd., 2021) başvurulması gerekmektedir.